

Research Paper

Measurement and Analyses of Social Stability in Rural Area (Case Study: Javanrood Township)

Ali Shamsodini¹, Davood Jamini^{2*}, Alireza Jamshidi³

1. Assistant Professor, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Humanities, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.
2. PhD Candidate Young Researchers and Elite Club, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.
3. PhD, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran.

Citation: Shamsodini, A., Jamini, D., & Jamshidi, A. (2016). Measurement and Analyses of Social Stability in Rural Area (Case Study: Javanrood Township). *Journal of Rural Research*. 7(3), 486-503. <http://dx.doi.org/10.21859/jjr-07035>

doi: <http://dx.doi.org/10.21859/jjr-07035>

Received: 18 May, 2016

Accepted: 23 Aug 2016

ABSTRACT

The purpose of this study is to measure the social stability and its influencing factors among the residents of rural areas especially in rural Javanrood Township. The study population composed of all the heads in a house in villages (rural households over 20 households) of Javanrood Township (N=4484). Given the constraints facing, researchers have chosen not to examine the entire population using Cochran formula, rather 253 people who were the representatives of the township were considered for their opinions by means of random sampling. The main research instrument was a questionnaire whose validity was confirmed by experts and academics and its reliability was checked in a pilot study with a total of 30 questionnaires outside the study area. The Cronbach's alpha coefficients were obtained for the different sections of the questionnaire. The results reveal in good condition is social stability in the rural area with an average of 3.86. It is also indicated in the results between the different indicators of social sustainability, social sustainability highest impacts in rural area are five indicators of accountability, future, happiness, social interaction and community involvement, with coefficients of variation 0.276, 0.282, 0.292, 0.296 and 0.306. Multiple regression results demonstrated a significant relationship with the dependent variable of 10 variables (social sustainability) and have described a total of 4.73% of the variance Javanrood Township rural social stability. In the order of importance, are the most important variables affecting social stability are income, family size, supplies, education and land ownership.

Keywords:

Sustainable development, Social stability, Rural development, Javanrood township

Extended Abstract**1. Introduction**

The term social stability, as one of the three dimensions of sustainable development, began to receive attention since the early years of the 21st century with the aim of improving living conditions in the society (Nastaran, Ghasemi, & Hadizadeh Zargar, 2013). In rural areas, the

purpose of social stability is to help develop healthy living by providing the basic needs of the rural community by considering the quality of life consistent with the quality of the environment and based on economic systems in order to achieve the highest degree of life satisfaction (Pourtaheri, Zal, & Rokneddin Eftekhari, 2012).

Discussion on social stability has currently gone beyond the issue of the population's abandonment of urban residences, and the subject of social stability now covers all dimen-

* Corresponding Author:

Davood Jamini, PhD Candidate

Address: Young Researchers and Elite Club, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

Tel: +98 (918) 3561613

E-mail: davood.jamini@gmail.com

sions of the social life and the needs of the rural community such as educational facilities, health and treatment services, appropriate accessibility to art and cultural facilities, and other facilities which are necessary in people's social life. In general, achievement of social stability in rural areas by improving its components and indicators as well as the factors influencing it lays the foundation to develop the social capacities of rural residents and to enhance the ability of the rural community to make optimal use of natural, social and economic resources consistently with the objectives of sustainable development.

In the process of rural sustainable development, social instability plays a pivotal role in the achievement of the objectives of rural development. Proof for this fact is that the emergence of instability in its environmental dimensions lies in mismanagement; and economic instability whose concrete representations are evident in inducing economic instability, inequality, poverty and unemployment in rural communities is due to the lack or neglect of social stability in rural areas. Hence, emphasis on social stability directs attentions to its role and position in the process of rural sustainable development more than ever (Pourtaheri, et al., 2012).

However, social stability is a difficult concept to implement, and instability in human societies generally refers to stability along time. Therefore, this concept is not easy to measure. If social stability is to turn from a general description into an ultimate goal, it is necessary to define it in a clear, distinguishable, controllable and measurable way. Hence, it is essential to design social stability indicators.

The main indicators for measuring social stability include population dynamism; empowerment; social cohesion and unity; health and social security; quality of employment and income; quality of education, services, housing, and environment; quality of information accessibility; community involvement; quality of institutional-national structures; optimism about the future; satisfaction with the place of living and place attachment; rates of crime and divorce; equality; compatibility; co-existence; social accountability; hope for the future; sense of happiness; extroversion and social interaction; social trust; fear of prevalence of social abnormalities; sense of deprivation; satisfaction with the performance of institutions; satisfaction with the quantity of service accessibility; satisfaction with the quality of service accessibility; place attachment; exhilaration in life; participation in cultural and recreational activities; participation in religious activities; participation in local activities; interpersonal trust; civil or institutional trust; and social justice

(Salemi, Hamzeh'ee, & Mirakzadeh, 2011; Teimouri, Farhudi, Rahnamaei, & Gharakhlu, 2012; Pourtaheri et al, 2012; Fatahi, Bayat, Amiri, & Nemati, 2013; Nastaran, et al., 2013).

In addition, the indicators of social stability also include social networks, the right to choose one's life and occupation, accessibility to equal opportunities, democracy, social innovations, concrete basic needs, mental basic needs, concrete social resources, mental social resources, equal concrete opportunities, equal mental opportunities, cultural variety, cultural heritage, and equal accessibility to welfare (Osman & Spangenberg, 2002; Glasson & Wood, 2009; Colantonio, Dixon, Ganser, Carpenter, & Ngombe, 2009). Therefore, considering the various indicators of social stability, the researchers chose indicators, each containing various variables.

2. Methodology

The study is descriptive. The study sample composed of all heads of households in villages (rural households over 20 households) Javanrood Township (N=4484). Given the constraints faced, researchers have chosen not to examine the entire population using Cochran formula. About 253 subjects who were representatives were considered for their opinions by means of random sampling. The main research instrument was a questionnaire that was validity and confirmed by experts and academicians. Its reliability was checked using in a pilot study with a total of 30 questionnaires outside the study area.

3. Results

Sustainable development and its three dimensions (economic, social and environmental) constitute the main foundation of the current discussions. Social stability as the most important principle of sustainable development has greater significance than the two other factors since the ultimate goal of the two economic and environmental aspects is achievement of social stability and social welfare in human societies, and all human activities are in one way or another directed toward achieving social stability in human societies in the current condition and in future. One of the paramount discussions relating to the social stability is research on the level of social stability and factors affecting it among rural, which can play a significant role in enhancing their social stability.

4. Discussion

Showed results in good condition is social stability in the rural area with an average of 3.86. It is also indicated in the results between the different indicators of social sustainabil-

ity, social sustainability highest impacts in rural area are five indicators of accountability, future, happiness, social interaction and community involvement, with coefficients of variation 0.276, 0.282, 0.292, 0.296 and 0.306. Multiple regression results have demonstrated a significant relationship with the dependent variable of 10 variables (social sustainability) and have described a total of 4.73% of the variance Javanrood Township rural social stability. In order of importance, are the most important variables affecting social stability, income, family size, supplies, education and land ownership.

Generally, to reinforce social stability in the study area, considering the weaknesses identified, in each of the 15 indicators and in each of the components of these indicators, priority must be given to weak indicators and components (especially the indicators of job satisfaction and service accessibility) in future planning. Besides, paying attention to and providing the means of better access to variables of social stability, especially those with greater correlation with social stability (particularly personal income and occupation) will surely help enhance social stability among villagers Javanrood Township.

5. Conclusion

Sustainable development and its three dimensions (economic, social and environmental) constitute the main foundation of the current discussions. Social stability as the most important principle of sustainable development has greater significance than the two other factors since the ultimate goal of the two economic and environmental aspects is achievement of social stability and social welfare in human societies, and all human activities are one way or another directed toward achieving social stability in human societies in the current condition and in future. One of the paramount discussions relating to social stability is research on the level of social stability and factors affecting it among rural Society as half of the assiduous and deprived Regional population, which can play a significant role in enhancing their social stability.

سنجش و تحلیل پایداری اجتماعی در مناطق روستایی (مطالعه‌شده: شهرستان جواترود)

علی شمس‌الدینی^۱، داود جمینی^۲، علیرضا جمشیدی^۳

۱. استادیار، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.
۲. دانشجوی دکترا، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.
۳. دکتر، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۵

تاریخ پذیرش: ۲ خرداد ۱۳۹۵

امروزه با وجود ارتباطات در هم تنیده و متقابل بین ارکان اصلی توسعه پایدار (پایداری اجتماعی و اقتصادی و زیست‌محیطی) و اهمیت حفظ جایگاه هر یک از عناصر یاد شده در راستای رسیدن به توسعه پایدار، از پایداری اجتماعی به‌عنوان رکن اصلی توسعه یاد می‌شود. پژوهش حاضر از نوع توصیفی تحلیلی است. هدف از این پژوهش، سنجش پایداری اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین ساکنان نواحی روستایی شهرستان جواترود است. جامعه آماری را ۴ هزار و ۴۸۴ نفر از سرپرستان روستاهای بالای ۲۰ خانوار تشکیل می‌دهد، که ۲۵۳ نفر از آن‌ها به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار اصلی پژوهش پرسش‌نامه محقق‌ساخته است. نتایج نشان می‌دهد پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جواترود با میانگین ۳/۸۶، در وضعیت مناسبی قرار دارد. همچنین در بین شاخص‌های مختلف پایداری اجتماعی، پنج شاخص مسئولیت‌پذیری، امید به آینده، احساس خوشبختی، تعامل اجتماعی و مشارکت اجتماعی به‌ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۸۲، ۰/۲۹۶، ۰/۳۰۶، ۰/۳۰۶ و ۰/۳۰۶، بیشترین تأثیر را در پایداری اجتماعی روستاییان شهرستان جواترود داشته‌اند. نتایج رگرسیون چندگانه نشان داد ۱۰ متغیر رابطه معناداری با متغیر پایداری اجتماعی داشته‌اند و در مجموع ۷۳/۴ درصد از واریانس پایداری اجتماعی روستاییان شهرستان جواترود را تبیین کرده‌اند. مهم‌ترین متغیرهای مؤثر در پایداری اجتماعی به‌ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: درآمد، بُعد خانوار، وسایل ضروری، تحصیلات و مالکیت اراضی.

کلیدواژه‌ها:

توسعه پایدار، پایداری اجتماعی، توسعه روستایی، شهرستان جواترود

۱. مقدمه

کرده‌اند و تمایل دارند فعالیت‌های خود را به سمت پایداری تغییر دهند (Missimer, Robèrt, Broman, & Sverdrup, 2010). به‌عنوان مثال، در بیشتر کشورهای توسعه‌یافته برای بالابردن انعطاف‌پذیری و توان مقابله روستاییان در برابر فشارهای ناشی از وابستگی به دولت‌ها و فشارهای اقتصاد جهانی، توجه ویژه‌ای به توسعه روستایی معطوف شده است. توسعه مذکور بیشتر از نوع استراتژی‌های پایین به بالا و مبتنی بر اجتماع توانمند محلی است و جامعه محلی با تعاون و اتحاد، پایه‌های این فرایند را تشکیل می‌دهند (Wellbrock, et al, 2014).

یکی از پیش‌نیازهای دستیابی به این اهداف، تقویت پایداری اجتماعی و ابعاد مختلف آن در بین روستاییان است. پایداری اجتماعی به‌عنوان یکی از ستون‌های سه‌گانه توسعه پایدار (Mak & Peacock, 2011)، رابطه محکمی بین ابعاد مختلف توسعه پایدار و هدف نهایی آن است. در حالی که توسعه اقتصادی و زیست‌محیطی هر دو از اهداف توسعه پایدار و ابزاری برای دستیابی به پایداری اجتماعی محسوب می‌شود.

براساس گزارش بانک جهانی ۱/۴ میلیارد نفر در جهان با درآمد کمتر از ۱/۲۴ دلار در روز زندگی می‌کنند. در حال حاضر نقض حقوق بشر، فساد، سوءاستفاده از کارگران، تبعیض، نرخ بالای آیدز، دسترسی نداشتن به امکانات آموزشی و ... از ویژگی‌های اصلی بسیاری از کشورهاست (United Nations, 2009). این چالش‌ها سبب شده‌اند دانشمندان علوم مختلف درباره این امر که «جامعه کنونی دوره طولانی ناپایداری را طی می‌کند»، با هم توافق عمومی داشته باشند (Steffen, et al., 2004).

جوامع روستایی نیز از این مشکلات مستثنی نیستند و در طول چند دهه اخیر با چالش‌های متعددی از جمله کاهش جمعیت روستایی، کاهش درآمد، کاهش سطح اشتغال، کاهش تولیدات زراعی و مهاجرت نیروی کار مواجه شده‌اند (Galani-Moutafi, 2013). به دلایل ذکر شده، تعداد زیادی از پیشگامان اجتماعی و دولت‌ها در سراسر جهان، ناپایداری موجود در جهان را درک

* نویسنده مسئول:

داود جمینی

نشانی: باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

تلفن: ۳۵۶۱۶۱۳ (۹۱۸) ۰۹۸

پست الکترونیکی: davood.jamini@gmail.com

و به برنامه‌ریزی توسعه در سطوح گوناگون ملی، ناحیه‌ای، محلی، شهری و روستایی توجه شود. ناکامی‌های مذکور موجب شکل‌گیری رویکرد جدیدی از توسعه با عنوان توسعه پایدار شد. توسعه پایدار برای اولین بار به‌عنوان الگوی توسعه فراگیر در گزارش برانت‌لند در سال ۱۹۸۷ معرفی شد (Boggia, Rocchi, Paolotti, Musotti, & Greco, 2014).

اولین تعریفی که از توسعه پایدار ارائه شد، چنین بود: «توسعه‌ای که نیازهای امروزی ما را بدون کاستن از توانایی‌های نسل‌های آینده بکاهد». تاکنون بیش از ۳۰۰ تعریف با دیدگاه‌های گوناگون از توسعه پایدار صورت گرفته است. باوجود این مشکل اساسی، فعلیت‌یافتن و تحقق توسعه پایدار به مفهوم اصلی آن است (Ihuah, Kakulu, & Eaton, 2014). به‌طور کلی، در ادبیات توسعه پایدار که عمدتاً از جنبش زیست‌محیطی ریشه گرفته، به جنبه‌های پایداری اجتماعی کمتر توجه شده است و عموماً به‌عنوان ابزاری کمک‌کننده برای رسیدن به توسعه پایدار در نظر گرفته می‌شود. پایداری حاصل نمی‌شود مگر آنکه در ابعاد اجتماعی به سطح پایه و قابل قبول از پایداری رسیده باشیم (Tavakkoli, 2014).

باوجود این پیدا کردن راه‌های رسیدن به پایداری اجتماعی میسر نیست. دیدگاه‌ها، مفاهیم، روش‌ها و ابزارهای متعددی برای حل مشکلات اجتماعی با توجه به ماهیت پیچیده آن‌ها از جمله انواع سیستم‌های مدیریت اقتصاد، کیفیت، امنیت، بهداشت، محیط زیست و آب‌وهوا و جوامع مشارکتی (اجتماعات صنفی) ارائه شده است. اختلاف بین تعاریف، اصطلاحات، رویکردها، روش‌ها و ابزار سردرگم‌کننده است و باعث رشد فزاینده نیاز به درک این مهم می‌شود که چگونه این مفاهیم پراکنده منجر به پایداری می‌شوند و چگونه باهم در ارتباط هستند (Missimer, Robèrt, Broman, & Sverdrup, 2010).

بنابراین، باوجود اهمیت پایداری اجتماعی در توسعه پایدار جوامع بشری، چالشی اساسی در ارتباط با پایداری اجتماعی و مشکلات مربوط به سنجش و اندازه‌گیری پایداری اجتماعی است. گزارش دستورالعمل‌های توسعه پایدار برای سنجش پایداری اجتماعی چهار شاخص نحوه فعالیت و دستیابی به شغل ایدئال، حقوق بشر، جامعه و مسئولیت‌پذیری را که هر کدام از آن‌ها زیربخش‌هایی از جمله امنیت، نوع‌دوستی، بهداشت و ... دارد، شامل می‌شود.

باوجود این همه ابعاد پایداری اجتماعی با هم ارتباط زنجیروار دارند (Mota, Isabel Gomes, Carvalho, & Barbosa-Povoa, 2015). همچنین هاتچینز و ساترلند برای بررسی پایداری اجتماعی از مؤلفه‌های درآمد، رضایت شغلی، عدالت، بهداشت، دسترسی به خدمات بهداشتی، خدمات آموزشی، آب آشامیدنی، میزان جرم، تغییرات جمعیتی و رضایتمندی از زندگی استفاده کرده‌اند (Hutchins & Sutherland, 2008).

از دیگر شاخص‌های پایداری اجتماعی می‌توان به شاخص‌های

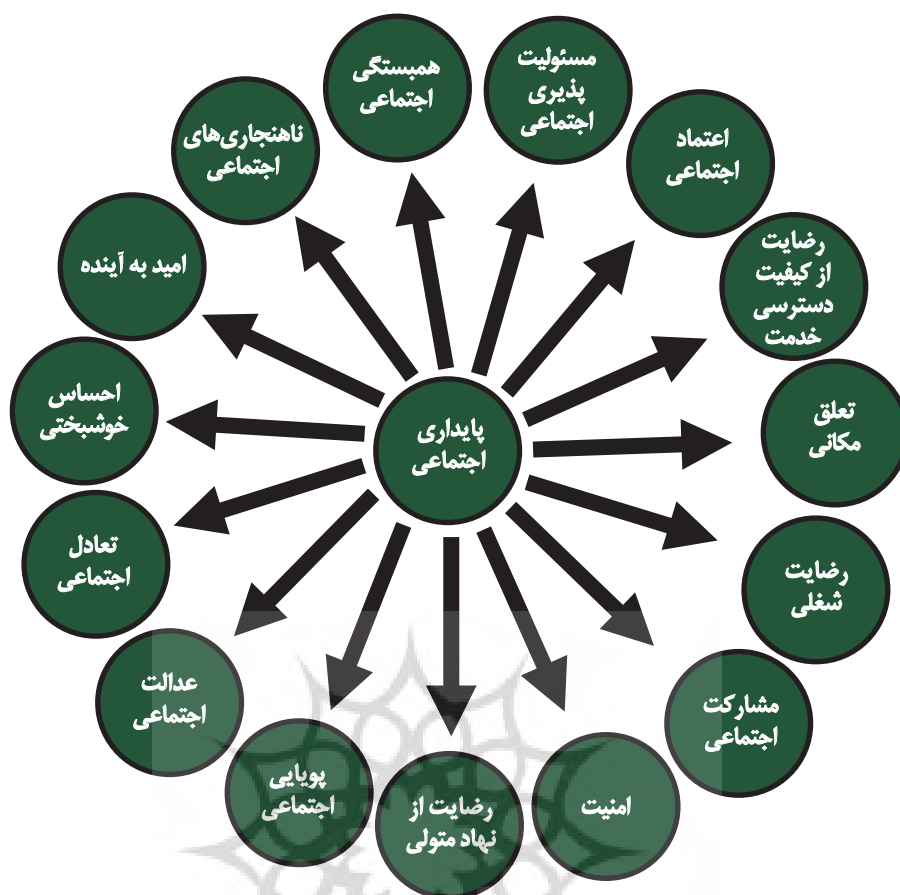
هدف پایداری اجتماعی در مناطق روستایی، دستیابی به زندگی سالم از راه رفع نیازهای اساسی تمام جامعه روستایی با لحاظ کردن کیفیت زندگی همگام با کیفیت محیطی و مرتبط با نظام‌های اقتصادی برای دستیابی به بالاترین سطح رضایت از زندگی است (Pourtaheri, et al., 2012). در حال حاضر قلمرو بحث پیرامون پایداری اجتماعی از موضوع خروج جمعیت از سکونتگاه‌های روستایی بسیار فراتر رفته است و بر همه ابعاد اجتماعی و نیازمندی‌های جمعیت روستایی از جمله فراهم‌بودن امکانات آموزشی، خدمات بهداشتی و درمانی، دسترسی مناسب به امکانات فرهنگی و هنری و دیگر امکاناتی که لازمه زندگی اجتماعی انسان مدرن است، دلالت دارد (Jamini & Jamshidi, 2015).

باتوجه به وسعت روزافزون قلمرو پایداری اجتماعی و اهمیت آن در دستیابی جوامع به توسعه پایدار و همچنین اهمیت شناسایی عناصر تعیین‌کننده پایداری اجتماعی در ارتقای سطح آن، مطالعه در زمینه پایداری اجتماعی در نواحی روستایی به‌ویژه در سکونتگاه‌های روستایی مرزی کشور از اهمیت بسزایی برخوردار است. مروری بر اسناد و مدارک موجود نشان می‌دهد سکونتگاه‌های روستایی شهرستان مرزی جوانرود به‌لحاظ برخورداری از شاخص‌های بهداشتی و درمانی (Seydaei, Jamini, & Jamshidi, 2014)، اشتغال فرهنگی (Jamini, Jamshidi, Komasi, & Aryanpour, 2015)، اشتغال (Ghademarzi, Jamini, 2015) و کالبدی و خدماتی (Jamshidi, & Cheraghi, 2013) در بین شهرستان‌های استان کرمانشاه در جایگاه بسیار ضعیفی قرار دارد. همچنین، نتایج سرشماری نفوس و مسکن شهرستان جوانرود نشان می‌دهد سهم جمعیت روستائینشین این شهرستان طی دهه‌های گذشته، روند نزولی داشته است؛ به این صورت که جمعیت روستائینشین شهرستان از حدود ۳۷ درصد کل جمعیت در سال ۱۳۷۵، به حدود ۳۰ درصد در سال ۱۳۸۵ و حدود ۲۸ درصد در سال ۱۳۹۰ کاهش یافته است.

با استناد به مطالب ذکر شده که نشان‌دهنده وضعیت نامساعد سکونتگاه‌های روستایی شهرستان جوانرود به‌لحاظ شاخص‌های مذکور است، پرداختن به بررسی وضعیت پایداری اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در میان ساکنان روستایی این شهرستان مرزی، امری ضروری و مهم به‌نظر می‌رسد. بنابراین پرسش‌هایی که محققان در پژوهش حاضر به دنبال آن هستند عبارت‌اند از: وضعیت پایداری اجتماعی و شاخص‌های آن در بین ساکنان روستایی شهرستان جوانرود چگونه است؟ متغیرهای مرتبط با پایداری اجتماعی روستائینشین شهرستان جوانرود کدامند؟ مهم‌ترین عناصر تعیین‌کننده پایداری اجتماعی در محدوده مطالعه شده کدام‌اند؟

مبانی نظری پژوهش

از دهه ۱۹۸۰ به بعد حاکمیت رویکردهای سنتی توسعه، نظام سیاسی اداری متمرکز، برنامه‌ریزی بخشی و پیامدهای منفی آن موجب شد که چارچوب اصول توسعه بازتعریف شود

تصویر ۱. مدل مفهومی پژوهش.

مصداق پژوهش‌های روستایی

فرجی سبکبار و همکاران (۲۰۱۰)، در پژوهشی با هدف سنجش میزان پایداری نواحی روستایی در شهرستان فسا، پایداری اجتماعی روستایی را با استفاده از چهار شاخص امنیت روانی (تعامل و امید به آینده و احساس خوشبختی)، سرمایه اجتماعی (مسئولیت‌پذیری، مشارکت، همبستگی و اعتماد)، خدمات (آموزش و بهداشت و انتظامی) و تعلق مکانی (احساس تعلق به سکونتگاه) ارزیابی کرده‌اند. نتایج این پژوهش نشان داد به‌دلیل هم‌پیوندی میان شاخص‌ها و معیارهای پایداری اجتماعی، برای سنجش دقیق پایداری اجتماعی، توجه به گروه‌ها و ابعاد مختلف پایداری به‌صورت مستقل از یکدیگر، همچنین استفاده از نظرسنجی‌ها از جمله پرسش‌نامه الزامی است.

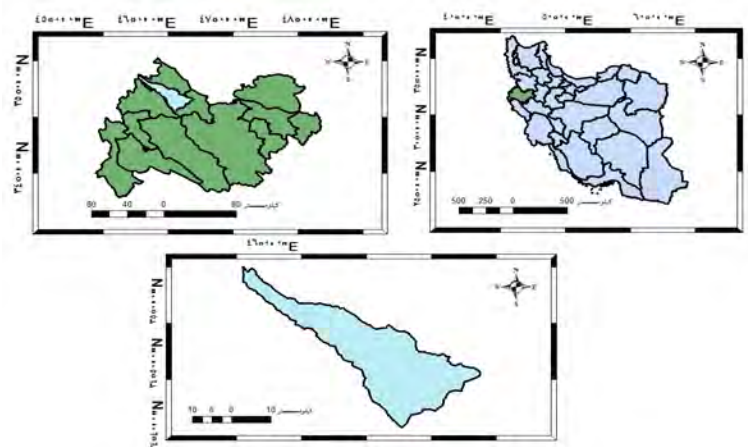
شفیعا و همکاران (۲۰۱۲)، در پژوهشی رابطه توسعه پایدار اجتماعی و سرمایه اجتماعی در محله شمیران واقع در شهر تهران را بررسی کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد رابطه مثبت و معناداری بین پایداری اجتماعی و مؤلفه‌های پایداری اجتماعی مانند اعتماد و ناهنجاری و مشارکت وجود دارد و این متغیرها تأثیر بسزایی را در ارتقای سطح پایداری اجتماعی در محدوده مطالعه‌شده ایفا می‌کنند.

وارثی و همکاران (۲۰۱۳)، با هدف سنجش میزان پایداری

شبکه‌های اجتماعی، حق انتخاب زندگی، ترکیب مشاغل، دسترسی به فرصت‌های برابر، دموکراسی، نوآوری‌های اجتماعی، نیازهای اساسی عینی و ذهنی، منابع اجتماعی عینی و ذهنی، فرصت‌های برابر عینی و ذهنی، مشارکت عینی، تنوع فرهنگی، میراث فرهنگی و عدالت در دسترسی به رفاه اشاره کرد. (Osman, Spangenberg, 2002; Glasson & Wood, 2009). پس از تعیین وضعیت نسبی شاخص‌های تشکیل‌دهنده پایداری اجتماعی، در بخش پیشینه پژوهش براساس مطالعات انجام‌گرفته، شاخص‌های نهایی تشکیل‌دهنده پایداری اجتماعی و ارتباط آن با متغیرهای مختلف در جوامع روستایی بررسی خواهد شد.

۲. مروری بر ادبیات موضوع

باتوجه به اهمیت مبحث پایداری اجتماعی در توسعه پایدار جوامع بشری، تاکنون تحقیقات متعددی در این زمینه انجام گرفته است که در ادامه به بررسی نتایج این مطالعات پرداخته می‌شود. قرخلو و همکاران (۲۰۰۹)، برای سنجش پایداری در سکونتگاه‌های غیررسمی در سندج از سه شاخص درصد باسواد و بُعد خانوار و اوقات فراغت استفاده کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد وضعیت پایداری اجتماعی در محدوده مطالعه‌شده در وضعیت بسیار ضعیفی است.

پژوهش‌های روستایی

تصویر ۲. موقعیت جغرافیایی شهرستان جوانرود در استان کرمانشاه و کشور

محدوده مطالعه شده به لحاظ پایداری اجتماعی اقتصادی در وضعیت نیمه پایدار (متوسط) هستند.

همچنین، نتایج تحقیقات نشان دهنده سطح پایین و وضعیت نامساعد پایداری اجتماعی در مکان‌های مختلف جغرافیایی است (Pourtaheri, et al., 2012; Salemi, et al., 2011; Teimouri, et al., 2012; Fatahi, et al., 2013; Mahmoodi, Rokneddin Eftekhari, & Pourtaheri, 2014). نتایج پژوهش جمینی و همکاران (۲۰۱۵)، باهدف شناسایی تعیین کننده‌های پایداری اجتماعی روستاییان دهستان بدر واقع در شهرستان روانسر نشان داد متغیرهای درآمد، بُعد خانوار، شغل، همکاری با گروه‌های ثانویه، سطح تحصیلات و فاصله از جاده اصلی و شهر توانسته‌اند حدود ۶۰ درصد واریانس پایداری اجتماعی روستاییان مطالعه شده را تبیین کنند.

اجتماعی در نواحی روستایی دهستان اصلاندوز از توابع استان اردبیل، نشان دادند روستاهای محدوده مطالعه شده به لحاظ پایداری اجتماعی در وضعیت متوسط و بالاتر از حد متوسطی هستند. نتایج پژوهش زارع‌شاه‌آبادی و همکاران (۲۰۱۳)، در ارتباط با پایداری اجتماعی محله‌های قدیمی و جدید شهر یزد نشان داد متغیرهای رضایت از محله، رضایت از مسکن، مشارکت اجتماعی و سن در تبیین پایداری اجتماعی در محدوده مطالعه شده سهم بسزایی را دارند. همچنین، نتایج مطالعات نسترن و همکاران (۲۰۱۳) و هادی‌زاده‌زرگر و نسترن (۲۰۱۴) نشان داد عدالت اجتماعی و امنیت و تعامل اجتماعی بیشترین تأثیر را بر پایداری اجتماعی داشته‌اند. نتایج پژوهش توکلی (۲۰۱۴) با هدف سنجش پایداری اجتماعی اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی دهستان‌های خاوه شمالی و جنوبی در استان لرستان نشان داد، اکثر روستاهای

جدول ۱. نحوه توزیع پرسش‌نامه‌ها در بین روستاهای محدوده مطالعه شده.

روستا	تعداد خانوار	پرسش‌نامه توزیع شده	روستا	تعداد خانوار	پرسش‌نامه توزیع شده
شروینه	۱۵۹	۳۹	بانی میران	۳۳	۸
علی‌آباد ساسل	۷۲	۱۸	چشمه زیلان	۶۸	۱۷
گل‌باغی	۲۹	۷	چمنزار علیا	۵۲	۱۳
دهتوت سفلی	۸۳	۲۱	نهراب دهرش	۴۷	۱۲
کلاش‌هوش	۱۰۱	۲۵	یاری	۱۰۱	۲۵
دولتا	۶۴	۱۶	کانی گوهر	۲۸	۷
گویله	۳۱	۸	سررود علیا	۷۱	۱۷
مله‌رش	۴۷	۱۲	ساروخان	۳۲	۸

مجموع: ۱۶ روستا و ۲۵۳ پرسش‌نامه

جدول ۲. ضریب آلفای کرباخ محاسبه‌شده برای بخش‌های مختلف پرسش‌نامه.

شاخص	متغیرها	آلفای کرونباخ	شاخص	متغیرها	آلفای کرونباخ
مسئولیت‌پذیری (۶ متغیر)	مسئولیت‌پذیری در انجام امور روستا، احساس مسئولیت در انجام امور شخصی و امور خانوادگی، مسئولیت‌پذیری در انجام کار، احساس مسئولیت درقبال روستا، تمایل به داشتن مسئولیت در اجتماع	۰/۸۷۶	اعتماد اجتماعی (۷ متغیر)	اعتماد به کالای ساخت داخل، اعتماد به توصیه‌های مروجان کشاورزی، اعتماد به شرکا در محیط کاری، اعتماد به مأموران دولتی، اعتماد به همسایه، اعتماد به وعده مسئولین، اعتماد به اهالی روستا	۰/۸۲۹
امید به آینده (۷ متغیر)	خوش‌بینی به فراهم‌شدن یک زندگی مطلوب برای خود و دیگر اعضای خانوار در آینده، خوش‌بینی به فراهم‌شدن زندگی مطلوب برای روستاییان در آینده، نداشتن ترس از دوره سالمندی و تأمین بودجه از لحاظ روحی و روانی، مهاجرت به شهر برای زندگی بهتر، تمایل به ماندگاری فرزندان در روستا، ماندگاری جمعیت در روستا، بازگشت مهاجرین به روستا در آینده	۰/۸۱۲	مشارکت اجتماعی (۹ متغیر)	شرکت در جلسه‌های عمومی روستا، هم‌فکری و مشورت در امور روستا، استفاده از مشارکت عمومی در فعالیت‌های عمرانی، میزان مشارکت‌دادن روستاییان در برنامه‌ها از سوی سازمان‌ها، عضویت در صندوق اعتبارات خرد روستایی، عضویت در تعاونی‌های روستایی، مشارکت در فعالیت‌های مذهبی، شرکت در انتخابات محلی، شرکت در انتخابات ملی	۰/۷۶۵
احساس خوشبختی (۸ متغیر)	احساس مفیدبودن، خوشبختی افراد از زندگی در روستا، رضایت از تفریحات و سرگرمی‌های موجود در روستا، روبه‌پیشرفت‌بودن زندگی، دست‌یافتنی‌بودن خوشبختی در روستا، احساس آرامش در انجام امور روزمره، سالم و تندرست‌بودن مردم روستا، بارآده و مصمم‌بودن مردم روستا	۰/۷۹۶	همبستگی اجتماعی (۶ متغیر)	همدلی و یکرنگی بین اقوام و آشنایان، همدلی و یکرنگی بین مردم روستا، حل اختلافات با استفاده از دخالت ریش‌سفیدان، کمک به یکدیگر هنگام مشکلات و گرفتاری، اهمیت‌دادن به وضعیت هم‌دیگر، حمایت از افراد و خانواده‌های مصیبت‌دیده	۰/۷۹۶
تعامل اجتماعی (۶ متغیر)	اهمیت به بازدید از اقوام و آشنایان، ترجیح مسافرت‌های جمعی به فردی، شرکت در مناسبت‌های مذهبی، نگرش شخص به نهادها و تشکیلات دولتی، نگرش شخص به رسانه‌های همگانی، آگاهی سیاسی	۰/۸۴۳	عدالت اجتماعی (۷ متغیر)	آزادی شخصی، وجود اجبار در زندگی، اختیار در انجام کارهای روزمره، دسترسی برابر به فرصت‌های شغلی، دسترسی برابر به خدمات، تفاوت بین زنان و مردان در دسترسی به فرصت‌ها، دسترسی برابر به منابع آب	۰/۸۰۱
ناهنجاری اجتماعی (۷ متغیر)	غالب‌شدن فرهنگ شهری، ضعیف‌شدن امور مذهبی، مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی، افزایش طلاق، نزاع‌های قومی، تبعیض جنسیتی، مَدگرایی	۰/۸۶۱	پویایی اجتماعی (۶ متغیر)	نوآوری در روستا، مهاجرت از روستا به شهر، مهاجرت از شهر به روستا، گرایش به تحصیلات عالی در بین روستاییان، گرایش به استفاده از اصول تنظیم خانواده، گرایش به کاهش تعداد فرزندان	۰/۷۶۵
رضایت شغلی (۸ متغیر)	رضایت از موقعیت اجتماعی شغل، تناسب درآمد با مقدار زحمت متحمل‌شده، احساس امنیت شغلی، رضایت به ادامه شغل از سوی فرزندان، وجود تنوع شغلی، فراهم‌بودن زمینه‌های اشتغال‌زایی، توانایی تأمین مخارج زندگی، توانایی پس‌انداز و سرمایه‌گذاری	۰/۸۸۷	رضایت از نهادهای متولی (۹ متغیر)	رضایت از شورای اسلامی روستا، رضایت از دهیار، رضایت از شرکت‌های خدماتی در روستا، رضایت از تعاونی‌های روستایی، رضایت از شورای حل اختلاف، رضایت از طرح‌های دیگر طرح‌های اجراشده در روستا، رضایت از عملکرد کارشناسان و متولیان جهاد کشاورزی، رضایت از عملکرد کارشناسان و متولیان بخشداری، رضایت از عملکرد کارشناسان و متولیان بنیاد مسکن	۰/۷۶۲
تعلق مکانی (۱۰ متغیر)	علاقه به زندگی در روستا، علاقه به زندگی در کنار اقوام و آشنایان، علاقه به تحصیل در روستا، علاقه به تفریح و گذران اوقات فراغت در روستا، علاقه به اشتغال در روستا، رضایت از مسکن روستایی، رضایت از محیط روستا، علاقه به ازدواج در روستا، مقایسه وضعیت روستای خود با دیگر روستاهای شهرستان، مقایسه وضعیت روستای خود با دیگر روستاهای استان و کشور	۰/۹۰۴	رضایت از خدمات ارتباطی، رضایت از خدمات حمل و نقل، رضایت از خدمات آموزشی، رضایت از خدمات بهداشتی و درمانی، دسترسی به روزنامه و نشریات، رضایت از خدمات مالی و اعتباری بانک‌ها، رضایت از آب آشامیدنی و برق، رضایت از دسترسی به خدمات انتظامی، رضایت از خدمات شرکت تعاونی روستایی	۰/۷۶۷	
امنیت (۴ متغیر)	دسترسی مناسب و آسان به پاسگاه و نیروی انتظامی، میزان سرقت (دزدی) در روستا، میزان جرم و جنایت در روستا، میزان احساس امنیت در روستا	۰/۷۷۳	مجموع (۱۰۹ متغیر)		۰/۸۵۶

کمتر به آن توجه شده است، بپردازند.

قلمرو تحقیق

شهرستان جوانرود در بین طول‌های شرقی ۴۵ درجه، ۵۵ دقیقه و ۱۷ ثانیه تا ۴۶ درجه، ۳۴ دقیقه و ۲۷ ثانیه و همچنین، در بین عرض‌های شمالی ۳۴ درجه، ۴۵ دقیقه و ۱۱ ثانیه تا ۳۵ درجه، ۵ دقیقه و ۴۲ ثانیه واقع شده است (تصویر شماره ۲). جمعیت شهرستان جوانرود ۷۱ هزار و ۳۲۵ نفر است که حدود ۲۸ درصد در نواحی روستایی سکونت دارند. از نظر تقسیمات سیاسی، این شهرستان شامل چهار دهستان (بازان، شروینه، پلنگانه و کلاشی) و ۸۹ روستای با سکنه است که از این میان ۵۹ روستا جمعیت بیش از ۲۰ خانوار دارند. بررسی وضعیت شاخص‌های عینی و ذهنی توسعه روستایی در محدوده مطالعه شده (شاخص‌های آموزشی، بهداشتی، مسکن، اشتغال، کیفیت زندگی و ...) نشان می‌دهد شهرستان جوانرود از جمله محروم‌ترین شهرستان‌های استان کرمانشاه و منطقه اورامانات است (Jamini, Azizian, & Mirzaei, 2016).

۳. روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر به‌لحاظ ماهیت، کاربردی و از نظر روش، توصیفی تحلیلی است، که باهدف بررسی سطح پایداری اجتماعی و عوامل تبیین‌کننده آن در بین روستاییان شهرستان جوانرود انجام شده است. جامعه آماری پژوهش را تمام سرپرستان خانوار روستاهای بیش از ۲۰ خانوار (N=۴۴۸۴) واقع در چهار دهستان

لو و همکاران^۱ (۲۰۱۱)، در پژوهشی با عنوان «عوامل تأثیرگذار بر پایداری اجتماعی در مناطق روستایی بخش گنزی در چین» به این نتیجه رسیده‌اند که محدوده مطالعه شده به‌لحاظ پایداری اجتماعی در وضعیت مساعدی قرار دارد. همچنین، نتایج نشان داد عوامل اقتصادی، اقدامات امنیتی، اختلافات بین روستاییان، اختلاف مذهبی بین روستاییان و عدالت از عوامل تأثیرگذار بر پایداری اجتماعی در بخش گنزی چین هستند.

همچنین، نتایج مطالعه نایت^۲ (۲۰۱۴)، در کشور چین نشان داد افزایش نیافتن درآمد، نابرابری اقتصادی، نبود امنیت اقتصادی و سوءمدیریت از تهدیدات مهم پایداری اجتماعی در بین شهروندان چینی است. با توجه به مطالعات انجام گرفته و متون مرتبط با پایداری اجتماعی، محققان در پژوهش حاضر با نگاهی جامع به شاخص‌ها و ابعاد پایداری اجتماعی، برای سنجش پایداری اجتماعی در محدوده مطالعه شده یک مدل مفهومی را به کار برده‌اند (تصویر شماره ۱).

مروری بر مبانی و سوابق پژوهش نشان می‌دهد که پایداری اجتماعی از شاخص‌های متعددی تشکیل می‌شود و با متغیرهای متعدد اقتصادی و اجتماعی و محیطی در ارتباط است. محققان در پژوهش حاضر ضمن ارائه نمایی کلی و جامع از مؤلفه‌های اصلی تشکیل دهنده پایداری اجتماعی، سعی دارند به شناسایی تعیین‌کننده‌های پایداری اجتماعی که در مطالعات روستایی

1. Luo
2. Knight

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار متغیرهای توصیفی تحقیق.

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	نما	بیشترین	کمترین
سن (سال)	۴۶/۱۷	۱۱/۳۹	۳۹	۶۵	۲۶
تعداد اعضای خانوار	۴/۵۴	-	۶	۷	۲
سطح سواد*	-	-	۲	۷	۱
مالکیت اراضی (هکتار)	۲/۵	-	-	۱۰	۰
فاصله تا نزدیک‌ترین پاسگاه (کیلومتر)	۸/۴۶	-	۸	۱۵	۲
فاصله تا نزدیک‌ترین جاده اصلی (کیلومتر)	۷/۶۷	-	۲	۲۵	۱
فاصله تا نزدیک‌ترین شهر (کیلومتر)	۱۴/۷۹	-	۱۲	۲۵	۳
درآمد ماهیانه (هزار تومان)	۵۴۱	-	۳۰۰	۱۵۰۰	۳۲۰
وسایل ضروری**	-	-	۷	۱۰	۳

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

* ۱. بی‌سواد، ۲. ابتدایی، ۳. راهنمایی، ۴. دبیرستان، ۵. دیپلم، ۶. فوق دیپلم، ۷. لیسانس و بالاتر؛

** ماشین لباس‌شویی، جاروبرقی، یخچال فریزر، ماشین، مبل، گاز پخت‌وپز، کولر، کامپیوتر، ماهواره، تلویزیون، موبایل، تلفن، آبگرمکن.

جدول ۴. وضعیت اشتغال افراد مطالعه‌شده.

وضعیت شغلی	فراوانی	درصد
بیکار	۳۲	۱۱/۱
کشاورز	۶۰	۲۰/۸
شغل دولتی	۲۲	۷/۶
خانه‌دار	۳۲	۱۱/۱
کارگر ساده	۵۵	۱۹/۱
راننده	۳۱	۱۰/۸
بنا	۱۱	۳/۸
مغازدار	۱۰	۳/۵
جمع	۲۵۳	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

سنجش پایداری اجتماعی روستایی

و ۵۹ نقطه روستایی شهرستان جواترود تشکیل می‌دهد.

لازم) تأیید کردند. برای سنجش پایایی ابزار مورد استفاده، یک مطالعه راهنما با تعداد ۳۰ پرسشنامه در یکی از روستاهای خارج از حوزه مطالعاتی (در روستای بدرآباد واقع در شهرستان روانسر) انجام گرفت. ضریب آلفای کرونباخ به‌دست آمده برای بخش‌های مختلف پژوهش نشان داد ابزار استفاده‌شده پایایی لازم را برای ادامه مراحل پژوهش دارند (جدول شماره ۲). پرسش‌نامه در دو بخش اصلی طراحی شد؛ بخش اول شامل ویژگی‌های شخصی پاسخ‌دهندگان و بخش دوم دربرگیرنده ابعاد مختلف پانزده‌گانه پایداری اجتماعی بود که در قالب ۱۰۹ متغیر و در طیف پنج قسمتی لیکرت (۱= بسیار کم، ۲= کم، ۳= متوسط، ۴= زیاد، ۵= بسیار زیاد)، طراحی شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS، علاوه بر استفاده از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی، از آمارهای توصیفی و تحلیلی (آزمون t تک‌نمونه‌ای و t مستقل، تحلیل واریانس، همبستگی اسپیرمن و رگرسیون چندمتغیره) استفاده شد.

باتوجه به مشکلات متعددی از جمله حجم بالای جامعه آماری و محدودیت‌های زمانی و مالی، امکان پرسش از تمام سرپرستان خانوارهای روستایی برای محققان فراهم نشد. لذا، محققان با استفاده از روش‌های آماری و با بهره‌گیری از فرمول کوکران، ($d=0/06$ ؛ $p \& q=0/5$)، ۲۵۳ نفر از سرپرستان خانوارهای روستایی را به‌عنوان نمونه آماری برآورد کردند. باتوجه به بنیان‌های جغرافیایی (فاصله از مرکز دهستان و شهر جواترود، جمعیت، معیشت و...) از میان ۵۹ روستای شهرستان جواترود، ۱۶ روستا را انتخاب کردند و متناسب با تعداد سرپرستان خانوار هر روستا با استفاده از روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای با انتساب متناسب، تعدادی پرسش‌نامه‌ها به هر روستا اختصاص داده شد (جدول شماره ۱). در نهایت پرسش‌نامه‌ها با استفاده از روش احتمالی ساده در میان سرپرستان خانوار هر روستا توزیع و تکمیل شد.

ابزار اصلی پژوهش، پرسش‌نامه محقق‌ساخته بوده که روایی آن را کارشناسان مربوطه و اساتید دانشگاهی (پس انجام اصلاحات

جدول ۵. بررسی وضعیت پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جواترود.

سطح	فراوانی	درصد
بسیارضعیف	۷	۲/۷
ضعیف	۱۴	۵/۶
متوسط	۵۹	۲۲/۳
زیاد	۸۶	۳۴
بسیارزیاد	۸۷	۳۴/۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

سنجش پایداری اجتماعی روستایی

جدول ۶. نتایج حاصل از آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی وضعیت پایداری اجتماعی روستاییان.

Test Value=۳						
پایداری اجتماعی	t	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین	انحراف از میانگین	اختلاف با فاصله ۹۵ درصد
						حد پایین
	۱۱/۹۷۴	۲۵۲	۰/۰۰۰	۳/۸۶	۰/۸۶۲	۰/۷۲
						۱/۰۰

مجله پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

۴. یافته‌ها

ویژگی‌های توصیفی پاسخ‌دهندگان

می‌دهد حدود ۱۱ درصد سرپرستان خانوار بیکار، ۲۱ درصد کشاورز، ۸ درصد با شغل دولتی، ۱۱ درصد خانه‌دار، ۱۹ درصد کارگر، ۱۱ درصد راننده، ۴ درصد بنا و ۱۰ درصد مغازه‌دار هستند (جدول شماره ۴).

بررسی وضعیت پایداری اجتماعی در بین روستاییان مطالعه‌شده

نتایج حاصل از بررسی سطح پایداری اجتماعی روستاییان شهرستان جواز رود نشان می‌دهد پایداری اجتماعی در میان ۸۳ درصد از افراد مطالعه‌شده در سطح ضعیف و بسیار ضعیف، ۲۳ درصد در سطح متوسط و ۶۸ درصد در سطح زیاد و بسیار زیاد هستند (جدول شماره ۵). همچنین، نتایج حاصل از آزمون t تک‌نمونه‌ای در ارتباط با بررسی سطح پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جواز رود نشان می‌دهد میانگین پایداری اجتماعی از عدد مبنا (عدد ۳) بیشتر بوده است. بنابراین باتوجه به نتایج جداول ۴ و ۵ می‌توان چنین عنوان کرد که پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جواز رود بالاتر از حد متوسط است. (جدول شماره ۶).

اولویت‌بندی شاخص‌های تشکیل‌دهنده پایداری اجتماعی در بین روستاییان

در این تحقیق پس از مشخص شدن سطح کلی پایداری

بر اساس داده‌های جدول شماره ۳، بررسی وضعیت سنی پاسخ‌دهندگان نشان داد، دامنه سنی پاسخ‌دهندگان بین ۲۶ تا ۶۵ سال در نوسان بوده و میانگین سنی پاسخ‌دهندگان ۴۶/۱۷ سال است. بیشتر افراد مطالعه‌شده سطح تحصیلات ابتدایی (مد ۲=ابتدایی) داشتند. نتایج نشان داد بُعد خانوار در بین افراد مطالعه‌شده ۶ نفر بود و به‌طور متوسط خانوارهای روستایی مطالعه‌شده ۷ وسیله ضروری داشتند. همچنین، نتایج نشان داد میانگین فاصله روستاهای مطالعه‌شده تا نزدیک‌ترین پاسگاه و جاده اصلی و شهر به ترتیب ۸/۴۶، ۷/۶۷ و ۱۴/۷۹ کیلومتر است. در ارتباط با دو متغیر میزان مالکیت اراضی و درآمد ماهیانه هر خانوار، میانگین به ترتیب ۲/۵ هکتار و ۵۴۱ هزار تومان در ماه است. بررسی جنسیت افراد مطالعه‌شده نشان داد حدود ۸۳ درصد در گروه مردان و حدود ۱۷ درصد در گروه زنان جای گرفته‌اند. درباره وضعیت دسترسی به اینترنت نتایج نشان داد حدود ۱۳/۴ درصد خانوارها به اینترنت دسترسی داشته‌اند و حدود ۸۶/۶ درصد دسترسی نداشته‌اند.

بررسی وضعیت شغلی سرپرستان خانوار روستایی شهرستان نشان

جدول ۷. اولویت‌بندی متغیرهای تشکیل‌دهنده پایداری اجتماعی روستاییان مطالعه‌شده.

شاخص	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه	شاخص	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
مسئولیت‌پذیری	۳/۷۴	۱/۰۳۴	۰/۲۷۶۴	۱	همبستگی	۳/۷۷	۱/۱۰۲	۰/۲۹۲۳	۳
امید به آینده	۳/۴۳	۱/۱۲	۰/۳۲۶۵	۹	عدالت	۳/۳۸	۱/۲۱۴	۰/۳۵۹۱	۱۱
احساس خوشبختی	۳/۲	۱/۰۳۶	۰/۳۲۳۷	۷	پویایی	۳/۱۶	۱/۲۱۲	۰/۲۸۳۵	۱۳
تامل اجتماعی	۳/۵۳	۱/۱۱۵	۰/۳۱۵۸	۶	رضایت از نهاد متولی	۲/۸۸	۱/۱۷۴	۰/۴۰۷۶	۱۴
مشارکت اجتماعی	۳/۵۸	۱/۰۱۱	۰/۲۸۳۴	۲	امنیت	۳/۳۸	۱/۱۰۲	۰/۳۲۶۰	۸
رضایت شغلی	۲/۵۲	۱/۲۸۳	۰/۵۰۹۱	۱۵	رضایت از دسترسی به خدمات	۳/۱۲	۱/۱۹۶	۰/۲۸۳۳	۱۲
تعلق مکانی	۳/۸۸	۱/۳۲	۰/۳۴۰۲	۱۰	ناهنجاری اجتماعی	۴/۰۳	۰/۹۵۷	۰/۳۰۶۷	۵
اعتماد	۳/۴۳	۱/۰۱۶	۰/۲۹۶۲	۴	پایداری اجتماعی	۳/۸۶	-	-	-

مجله پژوهش‌های روستایی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

جدول ۸. آزمون t مستقل برای بررسی رابطه دو متغیر دسترسی به اینترنت و پایداری اجتماعی.

اختلاف با فاصله ۹۵ درصد	انحراف از میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t	تست لون	
					سطح معناداری	t
حد بالا	حد پایین	-۰/۱۸۰	۰/۳۹۵	۲۵۲	-۰/۱۸۵۲	۰/۶۶۱
۰/۳۳۶	-۰/۵۹۶					۰/۱۹۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

بنابراین از نتایج آزمون t برای واریانس‌های برابر که در جدول شماره ۸ مشاهده می‌شود، استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد بین دو متغیر دسترسی به اینترنت و پایداری اجتماعی رابطه معناداری وجود ندارد که دلیل اصلی آن را می‌توان دسترسی محدود روستاییان به اینترنت عنوان کرد؛ زیرا از ۲۵۳ خانوار مطالعه‌شده، تنها ۳۴ خانوار به اینترنت دسترسی داشته‌اند. با وجود دسترسی محدود روستاییان به اینترنت، اکثر خانوارهایی که به اینترنت دسترسی داشته‌اند، به دلایلی از جمله سرعت پایین، گران بودن تعرفه‌ها، قطعی اینترنت و...، از دسترسی محدود به اینترنت ابراز نارضایتی کرده‌اند.

به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای سطح تحصیلات و شغل با متغیر وابسته پژوهش (پایداری اجتماعی)، از تحلیل واریانس (F) استفاده شد. نتایج جدول شماره ۹ نشان می‌دهد بین دو متغیر مذکور با متغیر وابسته پژوهش تفاوت معناداری وجود دارد. از آنجا که برای عامل‌های مطالعه‌شده، اختلاف واریانس بین گروه‌ها و درون گروه‌ها بسیار زیاد است و سطح معناداری (Sig) آزمون F کوچک‌تر از ۰/۰۵ است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نتایج (اختلاف) بر حسب تصادف نیست؛ یعنی متغیرهای سطح تحصیلات و شغل بر روی متغیر وابسته مطالعه‌شده تأثیر دارند. به این معنی که حداقل میانگین یکی از سطوح متغیرهای مستقل پژوهش در ارتباط با پایداری اجتماعی، از میانگین دیگر سطوح متغیرها متفاوت است. فقط با استفاده از تحلیل واریانس نمی‌توان مشخص کرد که این تفاوت‌ها بین کدام گروه‌ها (گروه‌های شغلی و تحصیلی) است. لذا، در این مطالعه برای مشخص شدن اختلافات

اجتماعی روستاییان شهرستان جواترود، محققان با استفاده از ضریب تغییرات، مهم‌ترین شاخص‌های اثرگذار بر پایداری اجتماعی را در محدوده مطالعه‌شده، شناسایی کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد در بین پانزده شاخص تشکیل‌دهنده پایداری اجتماعی، شاخص‌های مسئولیت‌پذیری، مشارکت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، اعتماد و ناهنجاری اجتماعی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۲۷۶، ۰/۲۸۲، ۰/۲۹۲، ۰/۲۹۶ و ۰/۳۰۶، مهم‌ترین شاخص‌های اثرگذار بر پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جواترود هستند. همچنین، شاخص‌های رضایت شغلی، رضایت از نهادهای متولی و پویایی اجتماعی به ترتیب با ضریب تغییرات ۰/۵۰۹، ۰/۴۰۷ و ۰/۳۸۳، کمترین اهمیت را در وضعیت پایداری اجتماعی روستاییان محدوده مطالعه‌شده داشته‌اند. (جدول شماره ۷).

بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل پژوهش با پایداری اجتماعی در بین روستاییان

برای بررسی رابطه متغیرهای مستقل و متغیر وابسته پژوهش، با توجه به وضعیت هر متغیر از آزمون متناسب با آن استفاده شد. به این صورت که برای آزمون همبستگی، بین متغیر دسترسی به اینترنت و پایداری اجتماعی از آزمون t مستقل استفاده شد. در این آزمون برای مشخص شدن وضعیت برابری یا نابرابری واریانس‌های دو گروه، از تست لون استفاده شد. نتیجه تست لون در ارتباط با متغیر دسترسی به اینترنت نشان داد که دو گروه مطالعه‌شده واریانس برابر دارند ($F=192$ ، $Sig=0.661$).

جدول ۹. مقادیر محاسبه‌شده با استفاده از تحلیل واریانس برای شاخص‌های پایداری اجتماعی.

شاخص‌ها	واریانس	مجموع مربعات	df	میانگین مربعات	F	sig.
سطح تحصیلات	بین گروهی	۸۲/۳۱۷	۶	۱۳/۷۱۹		
	درون گروهی	۲۴۷/۸۴۱	۲۴۶	۱/۰۰۷	۱۳/۶۱۸	۰/۰۰۰
	مجموع	۳۳۰/۱۵۸	۲۵۲	-		
شغل	بین گروهی	۴۲/۲۵۶	۷	۶/۰۳۷		
	درون گروهی	۲۸۷/۹۰۲	۲۴۵	۱/۱۷۵	۵/۱۳۷	۰/۰۰۰
	مجموع	۳۳۰/۱۵۸	۲۵۲	-		

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

جدول ۱۰. طبقه‌بندی دهستان‌های جوانرود در گروه‌های همگن براساس مؤلفه‌های پایداری اجتماعی.

سطح تحصیلات	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵*				شغل	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵*			
	۴	۳	۲	۱		۴	۳	۲	۱
بی‌سواد				۳	بیکار				۳
ابتدایی				۳/۲۸	کارگر			۳/۳	
راهنمایی			۳/۶۴		کشاورز			۳/۴۲	
متوسطه			۳/۷۱		راننده		۴		
دیپلم			۳/۷۳		خانه‌دار		۴/۰۵		
کاردانی	۳/۹				مغازه‌دار		۴/۲۶		
لیسانس و بالاتر		۴			بنّا		۴/۵		
	۴/۱				دولتی				

نظام‌های پایداری روستایی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

نتایج جدول شماره ۱۱ نشان می‌دهد هشت متغیر بررسی شده رابطه معناداری با پایداری اجتماعی دارند. با وجود این در نوع رابطه متغیرها با پایداری اجتماعی تفاوت‌هایی مشاهده می‌شود. به این صورت که متغیرهای بُعد خانوار و فاصله تا پاسگاه با پایداری اجتماعی رابطه منفی دارند. در توجیه ارتباط این دو متغیر می‌توان چنین عنوان کرد که در صورت افزایش تعداد افراد خانوار، فشارهای ناشی از تأمین نیازهای اساسی (از جمله خوراک، پوشاک، مسکن، آموزش، بهداشت و...)، که بر عهده سرپرستان خانوار است، سبب کاهش سطح پایداری اجتماعی در میان سرپرستان خانوار خواهد شد.

همچنین، با توجه به اینکه شاخص امنیت و مؤلفه‌های مرتبط با آن از ابعاد اصلی تشکیل‌دهنده پایداری اجتماعی هستند، با افزایش فاصله از پاسگاه‌های انتظامی و دسترسی دشوار به مراکز امنیتی، سطح امنیت و به دنبال آن پایداری اجتماعی در بین روستاییان کاهش می‌یابد. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد دیگر متغیرهای بررسی شده نظیر سن، مالکیت اراضی، درآمد، فاصله تا

بین گروه‌های شغلی و تحصیلی از نظر پایداری اجتماعی از آزمون دانکن نیز استفاده شد.

نتایج آزمون دانکن نشان داد از نظر سطح تحصیلات، افراد مطالعه‌شده در چهار گروه دسته‌بندی شده‌اند و پایداری اجتماعی در بین گروه‌های با سطح تحصیلات پایین‌تر، پایداری اجتماعی کمتر و در گروه‌های با سطح تحصیلات بالاتر، پایداری اجتماعی بیشتر است؛ به عبارت دیگر، افراد بی‌سواد در ضعیف‌ترین میزان پایداری اجتماعی و افراد با سطح تحصیلات کارشناسی و بالاتر، بیشترین میزان پایداری اجتماعی را دارند. دلیل این مهم را می‌توان به تأثیر تحصیلات و آموزش در بطن خانوارها نسبت داد. همچنین، در بین گروه‌های شغلی نیز به لحاظ پایداری اجتماعی تفاوت‌هایی وجود دارد. به این صورت که به لحاظ پایداری اجتماعی گروه‌های مختلف شغلی در چهار گروه دسته‌بندی شده‌اند که در این میان افراد بیکار و شاغلین بخش دولتی به ترتیب کمترین و بیشترین میزان پایداری اجتماعی را در بین روستاییان شهرستان جوانرود داشتند. (جدول شماره ۱۰).

جدول ۱۱. آزمون همبستگی اسپیرمن برای بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش.

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معناداری	متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معناداری
سن* پایداری اجتماعی	۰/۱۵۲*	۰/۰۱۶	فاصله تا شهر* پایداری اجتماعی	۰/۱۵۸*	۰/۰۱۲
بُعد خانوار* پایداری اجتماعی	- ۰/۱۲۳*	۰/۰۴۴	فاصله تا پاسگاه* پایداری اجتماعی	- ۰/۲۰۰**	۰/۰۰۱
مالکیت اراضی* پایداری اجتماعی	۰/۱۴۱*	۰/۰۲۴	فاصله تا جاده اصلی* پایداری اجتماعی	۰/۱۶۶**	۰/۰۰۸
درآمد* پایداری اجتماعی	۰/۲۷۴*	۰/۰۰۰	وسایل ضروری* پایداری اجتماعی	۰/۲۲۹**	۰/۰۰۰

نظام‌های پایداری روستایی

* معناداری در سطح ۵ درصد، ** معناداری در سطح ۱ درصد.

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

جدول ۱۲. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه.

متغیرها	ضریب (B)	بتا	آزمون t	Sig.
ضریب ثابت	-.۰۸۳۱	-	-۲/۷۴۳	۰/۰۰۷
درآمد	۰/۷۹۳	۰/۸۸۸	۷/۸۲۳	۰/۰۰۰
وسایل ضروری	۰/۶۹۱	۰/۸۱۳	۳/۰۶۰	۰/۰۰۲
سن	۰/۱۴۰	۰/۱۸۸	۱۱/۸۳۹	۰/۰۰۰
فاصله تا پاسگاه	-.۰/۱۴۲	-.۰/۱۵۲	-۳/۰۲۱	۰/۰۰۳
فاصله تا شهر	۰/۳۱۷	۰/۳۳۳	۱۵/۲۳۸	۰/۰۰۰
بُعد خانوار	-.۰/۷۴۵	-.۰/۸۷۶	-۱۵/۰۴۳	۰/۰۰۰
مالکیت اراضی	۰/۶۰۰	۰/۶۱۸	۱۱/۷۴۸	۰/۰۰۰
تحصیلات	۰/۴۷۰	۰/۷۳۱	۱۱/۲۸۷	۰/۰۰۰
فاصله تا جاده	۰/۴۸۹	۰/۴۴۱	۸/۶۶۵	۰/۰۰۰
شغل	۰/۱۷۱	۰/۳۰۲	۷/۳۳۵	۰/۰۰۰
	$R^2=۰/۷۳۴$	$R=۰/۸۵۷$	$Sig=۰/۰۰۰$	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴.

متغیرهای پژوهش های روستایی

X_p = سن، X_s = فاصله تا شهر، X_d = فاصله تا پاسگاه، X_b = بُعد خانوار، X_m = مالکیت اراضی، X_e = تحصیلات، X_j = فاصله تا جاده و X_o = شغل.

درباره سهم هر متغیر در تبیین پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان، باید به مقادیر بتا رجوع کرد؛ زیرا این مقادیر استاندارد هستند و امکان مقایسه و تعیین سهم نسبی هر یک از متغیرها را فراهم می‌سازند. براساس بتای به‌دست‌آمده، متغیرهای اثرگذار بر پایداری اجتماعی روستاییان به‌ترتیب اهمیت عبارت‌اند از: درآمد (۰/۷۹۳)، بُعد خانوار (۰/۷۴۵)، وسایل ضروری (۰/۶۹۱)، مالکیت اراضی (۰/۶۰۰)، فاصله تا جاده (۰/۴۸۹)، تحصیلات (۰/۴۷۰)، فاصله تا شهر (۰/۳۱۷)، شغل (۰/۱۷۱)، فاصله تا پاسگاه (۰/۱۴۲) و سن (۰/۱۴۰). همان‌طور که مشاهده می‌شود میزان بتای دو متغیر بُعد خانوار و فاصله با پاسگاه منفی است که پایداری اجتماعی روستاییان محدوده مطالعه‌شده را ضعیف‌تر نشان می‌دهند. برعکس، متغیرهای مستقل دیگر پژوهش اثر مثبتی بر پایداری اجتماعی روستاییان شهرستان جواترود داشته‌اند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

مفهوم توسعه پایدار، بدون توجه به متغیرهایی مانند اعتماد، عدالت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و... که از ارکان اصلی پایداری اجتماعی هستند، تحقق نخواهد یافت. لذا، باتوجه به اهمیت پایداری اجتماعی و شاخص‌های مختلف تشکیل‌دهنده

شهر، فاصله تا جاده اصلی و وسایل ضروری موردنیاز خانوار، رابطه معنادار و مثبتی با متغیر وابسته پژوهش داشته‌اند؛ به این صورت که با کاهش و یا افزایش این متغیرها، سطح پایداری اجتماعی به تبعیت از آن‌ها کاهش و افزایش می‌یابد.

متغیرهای تبیین‌کننده پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جواترود

در پژوهش حاضر برای تعیین سهم نسبی متغیرهای مستقل در متغیر وابسته (پایداری اجتماعی روستاییان شهرستان جواترود) از روش رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده است. نتایج به‌دست‌آمده بیانگر این است که ۱۰ متغیر به‌طور هم‌زمان بر میزان پایداری اجتماعی روستاییان تأثیر می‌گذارند. ضریب همبستگی چندگانه (Adjusted R Square=۰/۷۲۳، R Square=۰/۷۳۴، R=۰/۸۵۷)، نشان می‌دهد که ۷۳/۴ درصد از تغییرات واریانس متغیر وابسته، به‌وسیله متغیرهای مستقل مطرح‌شده تبیین می‌شوند (جدول شماره ۱۲). باتوجه به نتایج، جدول معادله خطی حاصل از تحلیل رگرسیون به شکل زیر است:

$$Y = 152 \times 188 - 0/48 \times 813 + 0/73 \times 888 + 0/73 \times 831 + 0/1 = 7$$

$$441 \times 731 + 0/9 \times 618 + 0/8 \times 876 + 0/7 \times 333 - 0/3 \times 302 + 0/5 \times 101$$

به‌ترتیب: Y = پایداری اجتماعی، X_1 = درآمد، X_2 = وسایل ضروری،

روستاییان شهرستان جوانرود نشان داد ۱۰ متغیر درآمد، بُعد خانوار، وسایل ضروری، تحصیلات، مالکیت اراضی، فاصله تا جاده، فاصله تا شهر، شغل، سن و فاصله تا پاسگاه رابطه معناداری را با متغیر وابسته پژوهش داشته‌اند. متغیرهای ذکر شده روی هم رفته ۷۳/۴ درصد از واریانس پایداری اجتماعی را در بین روستاییان شهرستان پیش‌بینی می‌کند. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج زارع‌شاه‌آبادی و همکاران (۲۰۱۳)، نسترن و همکاران (۲۰۱۳)، هادی‌زاده‌زرگر و نسترن (۲۰۱۴) و لو و همکاران (۲۰۱۱)، که هر کدام به نحوی به عوامل مذکور به‌عنوان عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی اشاره کرده‌اند، همسو است.

در نحوه ارتباط متغیرهای مذکور با پایداری اجتماعی، دو متغیر بُعد خانوار و فاصله تا پاسگاه (برعکس هشت متغیر دیگر) با پایداری اجتماعی رابطه منفی داشته‌اند. به این صورت که با افزایش تعداد نفرات در سطح خانوارها و همچنین با فاصله گرفتن روستاها از مراکز امنیتی، پایداری اجتماعی در محدوده مطالعه شده روند نزولی خواهد داشت. به‌طور کلی باتوجه به وضعیت پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جوانرود، تقویت شاخص‌های شناسایی شده ضعیف پایداری اجتماعی و همچنین، توجه به متغیرهای مؤثر بر پایداری اجتماعی به‌دست‌آمده از طریق مدل رگرسیون چندگانه، در تقویت هرچه بیشتر پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جوانرود، مؤثر خواهند بود.

تشکر و قدردانی

نگارندگان برخورد لازم می‌دانند از کلیه ساکنان روستاهای شهرستان جوانرود به ویژه کسانی که در تکمیل پرسشنامه همکاری صمیمانه و صادقانه ای داشته‌اند، نهایت تشکر و قدردانی را به عمل آورند. همچنین از اهالی روستای بدرآباد که در تکمیل پرسشنامه مربوط به پیش‌آزمون محققان را یاری کرده‌اند، نهایت تشکر و قدردانی را دارند. اما مقاله توسط هیچ نهادی حمایت مالی نشده است.

آن برای دستیابی به توسعه پایدار، پژوهش حاضر باهدف ارزیابی پایداری اجتماعی و شناسایی عوامل مؤثر بر آن در بین روستاییان شهرستان جوانرود انجام گرفته است. نتایج پژوهش نشان داد پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان با میانگین ۳/۸۶ در سطح مناسبی است. نتیجه به‌دست‌آمده با یافته‌های وارثی و همکاران (۲۰۱۳) و لو و همکاران (۲۰۱۱)، که نشان‌دهنده وضعیت مناسب پایداری اجتماعی روستاییان است، مطابقت دارد.

همچنین، نتیجه پژوهش حاضر با نتایج مطالعات قرخلو و همکاران (۱۳۸۸)، پورطاهری و همکاران (۲۰۱۲)، سالمی و همکاران، (۱۳۹۱)، تیموری و همکاران (۲۰۱۲)، فتاحی و همکاران (۲۰۱۳) و محمودی و همکاران (۲۰۱۴) که نشان داده‌اند وضعیت پایداری اجتماعی در مناطق مطالعه‌شده در وضعیت نامناسبی بوده، در تضاد است. وضعیت مناسب پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان مطالعه‌شده را می‌توان به وضعیت مناسب شاخص‌های مسئولیت‌پذیری، مشارکت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، اعتماد و پایین بودن میزان ناهنجاری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جوانرود نسبت داد. این عوامل در مطالعات شفیعا و شفیعا (۲۰۱۲)، زارع‌شاه‌آبادی و همکاران (۲۰۱۳)، نسترن و همکاران (۲۰۱۳)، هادی‌زاده‌زرگر و نسترن (۲۰۱۴) و لو و همکاران (۲۰۱۱)، از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر پایداری اجتماعی بوده است. لذا، باوجود وضعیت مناسب محدوده مطالعه‌شده به‌لحاظ پایداری اجتماعی، باید ضمن تقویت عواملی که اثرگذاری بیشتری را بر پایداری اجتماعی محدوده مطالعه‌شده داشته‌اند، توجه ویژه‌ای به شاخص‌های ضعیف پایداری اجتماعی در بین روستاییان شهرستان جوانرود از جمله رضایت شغلی، رضایت از نهادهای متولی، پویایی، دسترسی به خدمات و عدالت معطوف شود.

مطالعات لو و همکاران (۲۰۱۱) و نایت (۲۰۱۴)، نشان می‌دهد این عوامل از مهم‌ترین عواملی هستند که در راستای تقویت پایداری اجتماعی باید به آن‌ها توجه شود.

باوجود این، اقداماتی ازجمله افزایش فرصت‌های شغلی از طریق ترویج فرهنگ کارآفرینی و توسعه مشاغل خانگی در بین روستاییان، توجه به توانمندی‌های منطقه در راستای توسعه اشتغال و درآمدزایی باتوجه به مرزی بودن شهرستان، نیاز شدید کشور عراق به محصولات تولیدی کشورمان به‌ویژه درزمینه کشاورزی و دیگر کالای مصرفی، احداث صنایع تبدیلی و تکمیلی، توجه و رسیدگی بیشتر متولیان امور روستایی (ازجمله بخشداری، فرمانداری، جهاد کشاورزی، بنیاد مسکن و...) به خواسته‌های روستاییان و همکاری بیشتر با آن‌ها، فراهم کردن زمینه‌های دسترسی بیشتر روستاییان به خدمات رفاهی و زیرساختی و بهداشتی، مشارکت دادن روستاییان در امور روستایی و ... می‌تواند در تقویت شاخص‌های ضعیف پایداری اجتماعی در محدوده مطالعه‌شده مؤثر واقع شود.

نتایج بررسی متغیرهای تبیین‌کننده پایداری اجتماعی در بین

References

- Boggia, A., Rocchi, L., Paolotti, L., Musotti, F., & Greco, S. (2014). Assessing rural sustainable development potentialities using a sominance-based rough set approach. *Journal of Environmental Management*, 37(144), 160-67. doi: 10.1016/j.jenvman.2014.05.021
- Colantonio, A., Dixon, T., Ganser, R., Carpenter, J., & Ngombe, A. (2009). *Measuring socially sustainable urban regeneration in Europe*. Oxford: University of Oxford Publication.
- Faraji Sabokbar, H., Badri S. A., Motti'i Langroudi S. H., & Sharafi, H. (2010). [Measuring the sustainability of rural areas using Analytical Network Process (ANP) (Case study: Rural areas of Fasa County) (Persian)]. *Human Geography Research*, 42(2), 135-56.
- Fatahi, A., Bayat, N., Amiri, A., & Nemati, R. (2013). [Measurement and priority social sustainable in rural regions in Township Delfan, with using a multiple criteria model Vikor (Case study: Northern khaveh Village) (Persian)]. *Journal of Regional Planning*, 3(11), 65-78.
- Galani-Moutafi, V. (2013). Rural space (re)produced e Practices, performances and visions (A case study from an Aegean island). *Journal of Rural Studies*, 32(4), 103-13. doi: 10.1016/j.jrurstud.2013.04.007
- Ghademarzi, H. (2015). [Strategic planning for the development of employment in rural areas Javanrood City (Persian)]. *Economy of Space and Rural Development*, 4(11), 109-30.
- Ghademarzi, H., Jamini, D., Jamshidi, A., & Cheraghi, R. (2013). [Analysis of spatial inequality in rural areas based on the housing indicators of rural of Kermanshah Province (Persian)]. *Economy of space and Rural Development*, 2(3), 93-113.
- Gharakhlou, M., Abdi, N., & Zanganeh Shahraki, S. (2009). [Analysis of the level of urban sustainability in informal settlements of Sanandaj (Persian)]. *Human Geography Research*, 42(69), 1-16.
- Glasson, J., & Wood, G. (2009). Urban regeneration and impact assessment for social sustainability. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 11(4), 283-90. doi: 10.3152/146155109x480358
- Hadizadeh, S., & Nastaran, M. (2014). [The evaluation of social sustainability in Daryadel, Goharshad and Shahed Districts in Mashhad City (Persian)]. *Journal of Geography & Regional Development*, 11(21), 139-56.
- Hutchins, M. J., & Sutherland, J. W. (2008). An exploration of measures of social sustainability and their application to supply chain decisions. *Journal of Cleaner Production*, 16(3), 1688-698. doi: 10.1016/j.jclepro.2008.06.001
- Ihuah, P. W., Kakulu, I. I., & Eaton, D. (2014). A review of Critical Project Management Success Factors (CPMSF) for sustainable social housing in Nigeria. *International Journal of Sustainable Built Environment*, 3(1), 62-71. doi: 10.1016/j.ijse.2014.08.001
- Jamini, D., Azizian J., Mirzaei, K. (2016). [Identifying the factors affecting the development of rural cooperatives entrepreneurship (Case study: Uramanat Kermanshah Province) (Persian)]. Paper presented at The 1st International Conference on Accounting, Business Management and Innovation, Rasht, Iran, 20 September 2015.
- Jamini, D., & Jamshidi, A. (2015). [Analysis of the factors that explain the social stability in rural areas (Case study: Chardavol township) (Persian)]. *Journal of Spatial Planning*, 4(4), 147-65.
- Jamini, D., Jamshidi, A., Komasi, A. R., & Aryanpour, A. (2015). [An enquiry into the developmental of Ravansar Township (Persian)]. Tehran: Hafeze Bartar Andish Publication.
- Knight, J. (2014). Economic causes and cures of social instability in China. *China & World Economy*, 22(2), 5-21. doi: 10.1111/j.1749-124x.2014.12059.x
- Luo, X., Li, P., & Fu, X. (2011). Factors that affect social stability of rural areas in Ganzi district. *Asian Agricultural Research*, 3(2), 43-83. doi: 10.5539/jas.v3n2p223
- Mahmoodi, S., Rokneddin Eftekhari, A. R., & Pourtaheri, M. (2014). [The role of rural women's stress in spatial distribution of rural socio-economic instability (Case study: Maneh District, Mane and Samalghan County) (Persian)]. *Journal of Research and Rural Planning*, 2(2), 287-310.
- Mak, M., & Peacock, C. J. (2011). *Social sustainability: A comparison of case studies in UK, USA and Australia*. Poster presented at the 17th Pacific Rim Real Estate Society Conference, Gold Coast, Australia, 16-19 January 2011.
- Missimer, M., Robèrt, K. H., Broman, G., & Sverdrup, H. (2010). Exploring the possibility of a systematic and generic approach to social sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 18(3), 1107-112. doi: 10.1016/j.jclepro.2010.02.024
- Mota, B., Gomes, M. I., Carvalho, A., & Barbosa-Povoa, A. P. (2015). Towards supply chain sustainability: economic, environmental and social design and planning. *Journal of Cleaner Production*, 105, 14-27. doi: 10.1016/j.jclepro.2014.07.052
- Nastaran, M., Ghasemi, V., & Hadizadeh Zargar, S. (2013). [Assessment of indices of social sustainability by using analytic network process (ANP) (Persian)]. *Journal of Applied Sociology*, 24(3), 155-73.
- Osmann, I., & Spangenberg, J. H. (2002). *Assessing social sustainability; The social dimension of sustainability in a socio-economic scenario*. Paper presented at the 7th Biennial Conference of the International Society for Ecological Economics, Sousse, Tunisia, 6-9 March 2002.
- Pourtaheri, M., Zal, A., & Rokneddin Eftekhari, A. R. (2012). [An evaluation and prioritization of social sustainability in rural areas: A case study of villages in Khorrambid County of Fars Province (Persian)]. *Journal of Rural Development Studies*, 14(3), 19-49.
- Salemi, M., Hamzeh'ee, M. R., & Mirakzadeh, A. A. (2011). [Social sustainability of rural women assessing Sonqor County (Persian)]. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 9(1), 55-76.
- Seydaei, S. E., Jamini, D., & Jamshidi, A. (2014). [An analysis on the status of health-therapeutic indexes in the provinces of Kermanshah using TOPSIS, AHP and cluster analysis models (Persian)]. *Journal of Spatial Planning*, 4(1), 43-64.
- Shafia, M. A., & Shafia, S. (2012). [A study of the relationship between sustainable social development and social capital (Case study: Residents of Shemiran Nou) (Persian)]. *Applied Sociology*, 23(2), 139-64.
- Steffen, W., Sanderson, A., Jäger, J., Tyson, P. D., Moore, B., Matson, P. A., et al. (2004). *Global change and the earth system: A planet under pressure*. Heidelberg: Springer-Verlag.
- Tavakkoli, J. (2014). [Socio-economic sustainability assessment of rural settlements of north and South Khavh rural districts, Lorestan province (Persian)]. *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*, 14(32), 71-92.

Teimouri, I., Farhudi, R., Rahnamaei, M. T., & Gharakhlu, M. (2012). [Evaluating social sustainability using Fuzzy Logic (Case study: Tehran) (Persian)]. *Geography*, 10(35), 19-25.

United Nations. (2009). *The millennium development goals Report 2009*. New York: United Nations.

Varesi, H., Babaei Aghdam, F., & Alizadeh, J. (2013). [Measurement of social sustainability rate in rural districts using Fuzzy Delphi and Fuzzy TOPSIS techniques (Case study: Rural districts of Aslanduz rural districts in Ardebil province) (Persian)]. *Quarterly Journal of Human Geography*, 5, 53-73.

Wellbrock, W., Roep, D., Mahon, M., Kairyte, E., Nienaber, B., Dolores, M., et al. (2014). Arranging public support to unfold collaborative modes of governance in rural areas. *Journal of Rural Studies*, 32(3), 420-29. doi: 10.1016/j.jrurstud.2013.10.002

Zare Shahabadi, A., Hajizadeh Meymandi, M., & Zare Bidaky, Kh. (2013). [Measuring social sustainability new and old neighborhoods in the City of Yazd (Persian)]. *Journal of Urban Studies (Motaleate Shahri)*, 3(7), 105-34.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی